DP İktidarı, Said Nursi ve 27 Mayıs Darbesi

27 Mayıs 1960 askeri darbesi, Türk tarihinde önemli bir kırılmanın adıdır. Bu sosyal-siyasi hadise veya komplo, demokrasi sürecine giren bir ülkenin vesayet altında olduğunun göstergesi olmuş ve bu tehdidi sürekli kılmıştır.

Esasında, milletiyle kurduğu diyalogu, devlet-baba ilişkisi içinde olan bir imparatorluğun bakiyesi üzerinde kurulan bir devletin, bu ilişkiden daha geri bir düzeyde halkına yaklaşması, araştırılması gereken bir husus olsa gerek. Halbuki Cumhuriyet, halkın eşit bir şekilde yönetime katılabilmesini sağlamalıydı. Ancak Tanzimat' tan itibaren su yüzüne çıkan ve oluşan elit zümre, modernist ideolojinin(!) yazarlarının belirttiği şekilde demokratik ve özgürlükçü bir açılımı temsil etmiyordu. Aksine, batılı merkezi devletlerin etkisine açık bürokratik bir kast, gittikçe etkinliğini artırmakta idi. Bu çerçevede halk, "devlet baba" olarak gördüğü monarşiye yaslanıyordu.

Bahsi geçen bürokrasi, sırtındaki devlet babayı, yani monarşi kamburunu silkeleyip atıverdi. Monarşi tarihin derinliklerine gömülürken, halkı da devre dışı bırakacak bir formül geliştirildi: Totaliter bir cumhuriyet… Bu yapılanma neticesinde monarşinin yerini Halk Fırkası aldı. Bu partinin en büyük misyonu, Türk milletini küçük bir millet olduğuna inandıracak(!) bir takım kültürel politikalar üretmek oldu. Bir milletin hayatında önemli sayılabilecek, çeyrek asrı aşan tek parti yönetimiyle, kökleri daha eskilere dayalı bir kısım sivil ve silahlı bürokrasi ittifak halinde idiler. Hakimiyetin millete ait olduğu vurgusu, "devlet baba" kimliğinde olan monarşinin tasfiyesinde ideolojik bir şartlandırma olarak kullanılmış ve uygun her panoya serlevha olarak asılmıştır. Bu yönetimde Türk milletinin iradesi yoktu. Aksine en korkulan şey, milletin bir şekilde iradesini ortaya koyabileceği hususu idi. Bundan dolayı muhalefet ve milli hassasiyeti olan sivil odaklar feci şekilde ezilmiştir.

Ancak, İkinci Dünya Savaşından sonra oluşan dünya dengeleri içinde, faşist ve totaliter rejimlere karşı büyük bir tepki meydana gelmiştir. Batı Avrupa'da tasfiye edilen bu rejimler, doğuda ve SSCB'de sosyalizm maskesi altında hayatiyet buluyordu. Türkiye, ya bu blokun etki ve tazyikinde yoluna devam edecek ya da "ehven-i şer" deyip batı blokunda yer alacaktı. İşte böyle bir uluslar arası siyasî şartların baskısı, Türk elitleri ve Halk Partisi' ni demokratik bir açılıma zorladı. Halkın oyunu çarpıtarak kendi iktidarlarını sürdürebilmenin projelerini hayata geçirseler de, Türk halkı böyle bir fırsatı kendi lehinde değerlendirebilecek bir kişilik göstererek, 1950′ de yönetime ortak olmayı başardı.

1950-54 döneminde DP' nin meydana getirdiği demokratik ve liberal açılım, Halk Partisiyle ittifak içinde olan bir kısım askerî-sivil bürokrasi için hazmedilmez bir durumdu. Yönetime halkın iradesini belirleyici unsur olarak karıştırmak, onlar için bir iktidar zaafı olarak algılanıyordu. Bunun yanında halkın geniş kesimlerini kucaklayacak şekilde siyaseti tanzim eden DP, iktidarda yerini daha da sağlamlaştırıyordu. Bunu anlayan demokrasiye inançsız karşıt zümreler, demokratik bir yöntemle rakiplerini iktidardan uzaklaştıramayacaklarını anladıklarından, bir kıskaç operasyonuna start verdiler. Bu sokaktan askeri kışlaya uzanan bir cuntalaşmaydı. Halk Partisi, demokratik bir meşruiyet içinde iktidarı elde

edemeyeceğini anladığından, ülkeyi cehenneme çevirecek ve iktidara yanlış yaptıracak bir takım manevralara girişmiştir. İktidar ise yanlışlara düşmekten kendini alıkoyamamıştır ve bu muhalefet odakları tarafından doğrularını örtbas etmek için kullanılmıştır. Bundan sonra slogan belirlenmişti: Vatanı kurtarmak(!..)

Bütün ülke için bir ümit kapısı aralayan DP' ye, dindar insanlar, özellikle Nur Talebeleri olumlu yaklaşmıştı. Meydana gelen hadiselere üzülmekte idiler ve bazı sıkıntılara maruz bırakılsalar da Demokratları desteklemeye devam ediyorlardı. Zira, Bediüzzaman Said Nursi' nin siyasal anlayışında meşruiyet ve meşrutiyetçi bir çizgi vardı. Bu yüzden, DP' nin iktidarını, Halk Partisinin iktidarına tercih ediyor, millet için daha faydalı olduğunu belirtiyordu. Başka bir deyişle, daha az zararlı görüyordu. Milliyetçi-muhafazakâr yazarlardan ve gözü karalığıyla ünlenen Osman Yüksel Serdengeçti, bir ziyaretlerinde Said Nursi'nin şu görüşlere yer verdiğini nakleder: "Halk Partisiyle Demokratların mukayesesini yaptı. Halk Partisinin kol kestiğini, Demokrat' ın ise parmak kestiğini, ehven-i şer olduğunu ifade etti. Halk partisine karşı, Demokrat' ı desteklemek lazım geldiğini söyledi."1

Adnan Menderes, dini bütün halkına, özellikle Bediüzzaman ve talebelerine karşı her zaman sıcak hisler beslemiş bir kişi olarak, demokrasinin ülkede yerleşmesini istiyordu. Bu itibarla, dini hizmetlere öncülük edenlere husumet besleyen odaklara pirim vermiyordu. Bir keresinde, Said Nursi' nin Ankara' ya yaptığı bir ziyareti bahane eden ve bundan dolayı Menderes'e hücum eden İsmet Paşa ile polemiğe girmişti. İnönü ise, "Atatürkçülerle istihza ediyorsunuz, öyle zaman gelecek ki sizi ben bile kurtaramayacağım" sözlerini bu esnasında sarf edip tarihe geçirmişti.2

Bediüzzaman'ın ve diğer dindar halk tabakalarının DP' ye destek vermesinden rahatsız olan, Halk Partisine yakın, devlette yuvalanmış bürokrat ve küçük memurlar, DP anlayışının hilafına, din hizmeti yapanlara ve özellikle Nur Talebelerine karşı eski alışkanlıklarını devam ettirebilmekte idiler.3

Ancak Bediüzzaman ve yakınında bulunan talebelerinin, kendi zaviyelerinden iktidara bir takım tavsiyelerde bulundukları bilinmektedir. Bu tavsiyeler şöyle özetlenebilir: Şeâir-i İslamiyenin önünü açan Demokratların hem mevkilerini korumanın, hem de vatan ve milletini memnun etmenin yegane çaresi olarak "ittihad-ı İslam" anlayışını kendilerine dayanak yapmalıdırlar. Ayrıca uluslararası konjoktürün de bunu gerektirdiği, bunun batılı büyük devletlerin de işine gelebileceği, zira ateizm ve materyalizmden herkesin zarar görebileceğinden dolayı İslam birliği anlayışına eskisi gibi husumetin olamayacağı görülmektedir. Bu vatanı yabancı istilasına karşı koruyabilecek yegane dayanak da İslam anlayışıdır. Demokratlar, ülkeyi komünistlik ve masonluğun etkisinden bu sayede çıkarabilirler. Ezanı aslî şekliyle okumanın serbest bırakılmasından dolayı milletin gerçek anlamda desteğini kazanan Demokratların, dindarların zararına olabilecek bazı icraatlarda bulunarak bu kuvvetlerini kaybetmemeleri gerekmektedir. İçlerine sızan istibdat yanlısı bazı şahıslara dikkat edip bunların demokrat camiaya zarar vermesi önlenmelidir.4

Bediüzzaman, vatana ve millete en ziyade hizmeti yapabileceklerinden dolayı Demokratların desteklenmesi gerektiğinin altını sürekli çizmiştir. Cazibeli olan milliyetçi (!) ve modernist partilere karşı bu partinin, nokta-i istinat olarak İslamî değerlere sahip çıkmasının bir mecburiyet olduğunu, aksi halde bir çok yanlışın faturasının, bir çok yalanlarla Demokratlara yükleneceğini haber vererek, adeta 27 Mayıs darbesinin fotokopisini şu ifadelerle nazara vermektedir: "Halkçılar ırkçılığı elde edip tam sizi mağlup etmeye bir ihtimal-i kavi hissettim. Ve İslamiyet namına telaş ediyorum."5

Bu ikazların yapılmasından sonra, fazla bir zaman geçmeden halkın destek verdiği bir meclis ve iktidar süngüyle ezdirildi. Böylece milletin iradesi, millet nam ve hesabına (!) ortadan kaldırılmış oldu. Ülke ikiye bölünmüş ve bir taraf acılara gark olurken bir taraf eğleniyordu. Yani, Türkiye' nin ve Türk milletinin başına gelebilecek en büyük felaketlerden biri gerçekleşmiş oldu. Birileri ideolojik kinlerini tatmin edip iktidarlarını pekiştirdiler, şüphesiz… ancak, DP'nin artı ve eksileriyle yaptığı hamlelerin önü kesilerek bütün bir milletin geleceğine müdahale edilmiş oldu.

Konuyu bitirirken, DP milletvekili Gıyaseddin Emre' nin hatıralarındaki Said Nursi' nin şu ifadelerine yer vermek isterim: "Adnan Menderes bir din kahramanıdır. Dine büyük hizmetleri olmuştur ve olacaktır. Fakat Adnan arzu ettiği hizmetin semeresini göremeyecektir. Benim de dine hizmetim olmuştur, ketm etmeyeyim… Ama ben de hizmetimin semeresini, Adnan Bey gibi göremeyeceğim. Her ikimizin de hizmetlerimizin semeresi ilerde görülecektir."6 Gerçekten de, 27 Mayıs darbesinden sonra ihtilal komitesi, Menderes ve arkadaşlarını Yassıada' ya sürmüş; Said Nursi' nin mezarını da meçhul bir yere nakletmişti. Ne kadar ilginç bir kader birliği, değil mi?

Dipnotlar:

1 Necmeddin ŞAHİNER, Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursi' yi Anlatıyor 2, İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1981, s. 65 (Osman Yüksel Serdengeçti' nin Hatıraları)

2 Age., s. 49-60 (Gıyaseddin Emre' nin hatıraları)

3 "Yirmi Yedinci Mektup", Risale-i Nur Külliyatı, İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1996, s. 1816.

4 Age. s. 1817.

5 Age. s. 1878.

6 ŞAHİNER, age., s. 49-60 (Gıyaseddin Emre' nin hatıraları)